

Huỳnh Ngọc Thanh – Lê Thanh Huy (đồng Chủ biên)
Tô Thị Vân Anh – Nguyễn Trí Dũng
Phạm Đình Kha – Trần Niên Hảo – Lê Văn Tính

GIÁO DỤC NĂNG LỰC SỐ *và* TRÍ TUỆ NHÂN TẠO

LỚP **6**

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

LỜI GIỚI THIỆU

Trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ trên toàn cầu, việc trang bị cho thế hệ trẻ những kĩ năng sống, học tập và làm việc trong môi trường số trở thành yêu cầu cấp thiết. Tại Việt Nam, chủ trương chuyển đổi số quốc gia được xác định là một trong những động lực quan trọng để phát triển đất nước, nâng cao năng lực cạnh tranh và hội nhập quốc tế.

Bộ sách *Giáo dục năng lực số và trí tuệ nhân tạo lớp 6, 7, 8 và 9* được biên soạn nhằm cụ thể hóa định hướng đó, giúp học sinh hình thành và phát triển 6 miền năng lực với 24 năng lực thành phần theo Khung năng lực số dành cho người học theo Thông tư số 02/2025/TT-BGDĐT của Bộ Giáo dục và Đào tạo.

Bộ sách gồm có 4 quyển, mỗi quyển gồm 18 bài học. Thông qua các bài học sinh động, gần gũi với cuộc sống này, bộ sách hướng đến việc bồi dưỡng cho học sinh các năng lực khai thác dữ liệu, giao tiếp số, an toàn số, sáng tạo nội dung, giải quyết vấn đề trên nền tảng số và sử dụng trí tuệ nhân tạo (AI) góp phần hình thành và phát triển tư duy phản biện, học tập suốt đời.

Một số bài học có công cụ AI hỗ trợ. Các em sử dụng phần mềm để quét mã QR ở đầu mỗi bài học để truy cập.

Chúng tôi tin rằng, bộ sách sẽ là người bạn đồng hành hữu ích với các em học sinh trên hành trình trở thành công dân số có trách nhiệm, sáng tạo và hội nhập.

BÀI 3

EM LÀ CÔNG DÂN SỐ

MỤC TIÊU

- Nêu được khái niệm công dân số.
- Nhận biết được hành vi đúng/ sai khi tham gia môi trường số.
- Phân biệt được quyền và trách nhiệm của một công dân số.
- Phát triển năng lực sử dụng công nghệ số để thực hiện trách nhiệm công dân.

KHỞI ĐỘNG

Nếu là Nam, em cảm thấy thế nào trước lời nói của Hùng? Em có thể làm gì khi bị người khác xúc phạm trên không gian số?

KHÁM PHÁ

1. Khái niệm công dân số - Nhận biết hành vi đúng/ sai khi tham gia môi trường số

1.1. Xác định hành vi của mỗi bạn trong các tình huống dưới đây. Đúng ghi Đ, sai ghi S vào ô trống.

- ☐ a) Lợi chặn facebook của Quý vì không thích bạn ấy.
- ☐ b) Hoa chia sẻ ảnh của Linh vào nhóm lớp mà không hỏi ý kiến của bạn ấy.

- ☐ c) Minh hỏi ý kiến bố mẹ trước khi tạo tài khoản facebook mới.
- ☐ d) Duy viết bình luận xúc phạm bạn trên mạng khi tức giận.
- ☐ e) Lan không bấm vào đường link do người lạ gửi đến.
- ☐ g) Hưng sử dụng mật khẩu dễ đoán và Hưng chia sẻ nó với nhiều người.
- ☐ h) Như luôn kiểm tra thông tin từ nhiều nguồn trước khi chia sẻ lên không gian mạng.
- ☐ i) Hạnh đặt mật khẩu mạnh và mở xác thực hai bước khi sử dụng gmail.
- ☐ k) Phúc sử dụng mạng xã hội đúng độ tuổi và lịch sự khi giao tiếp trên không gian mạng.
- ☐ l) Bảo tải game có chứa mã độc về máy vì thấy hấp dẫn.

1.2. Từ các tình huống trên, theo em công dân số là người như thế nào?

2. Quyền và trách nhiệm của một công dân số

Đánh dấu ✓ vào ô trống cho phù hợp.

Hành động	Quyền	Trách nhiệm
Bảo vệ thông tin cá nhân trên không gian số.		
Tự do bày tỏ quan điểm trên không gian số mà không vi phạm pháp luật, đạo đức.		
Tôn trọng người khác trên không gian số		
Truy cập thông tin trên không gian số để học tập, giải trí.		
Chia sẻ những thông tin tích cực, hữu ích, góp phần xây dựng một cộng đồng mạng văn minh.		

THỰC HÀNH

- Thực hiện cuộc khảo sát các bạn trong lớp em về tình huống quyền công dân số bị xâm phạm và xử lý kết quả theo bảng dưới đây.

Tình huống	Quyền bị xâm phạm	Em sẽ làm gì?

Gợi ý: Em có thể tra cứu thêm [Google](#), [ChatGPT](#),... hoặc hỏi ý kiến thầy/ cô để biết các quyền công dân số bị xâm phạm và cách xử lí.

- Em và bạn hãy chọn một tình huống từ bảng trên, một người đóng vai nạn nhân, một người đóng vai giáo viên để động viên, khuyên nhủ. Sau đó đổi vai cho nhau. Quay clip để báo cáo với thầy/ cô giáo

- Trò chơi công dân số

Em và bạn cùng nghĩ và viết ra giấy một hoạt động trên không gian số (với hành vi có thể đúng hoặc sai). Sau đó, hoán đổi tờ giấy cho nhau. Ai xác định được hành vi đúng/ sai chính xác và nhanh hơn là người chiến thắng. Có thể nhờ một bạn làm trọng tài để xác định thời gian.

VẬN DỤNG

Hãy nghĩ ra một câu slogan và thiết kế một huy hiệu dành cho công dân số văn minh.

Gợi ý: Có thể vẽ tay hoặc dùng phần mềm Canva. Em tham khảo thêm hình bên.

EM CẦN GHI NHỚ

- Công dân số là người sử dụng công nghệ số một cách hiệu quả, an toàn và có trách nhiệm trên môi trường số.
- Mỗi công dân số có quyền (truy cập thông tin, biểu đạt ý kiến, bảo mật thông tin cá nhân,...) và trách nhiệm (bảo vệ thông tin cá nhân và quyền riêng tư của người khác, giao tiếp trên không gian số có đạo đức, an toàn và hiệu quả,...).

BÀI 10

ĐÁNH GIÁ VÀ CHỌN LỌC THÔNG TIN

MỤC TIÊU

- Nhận biết được dấu hiệu của tin thật và tin giả.
- Biết cách kiểm tra độ tin cậy của thông tin và nguồn tin.
- Hình thành thói quen chọn lọc thông tin trước khi chia sẻ.
- Phát triển năng lực khai thác dữ liệu và thông tin.

KHỞI ĐỘNG

Bạn Minh thấy trên mạng có tin “Ngày mai tất cả học sinh nghỉ học do trời chuyển lạnh”. Minh vội vàng chia sẻ ngay với bạn bè mà không kiểm tra.

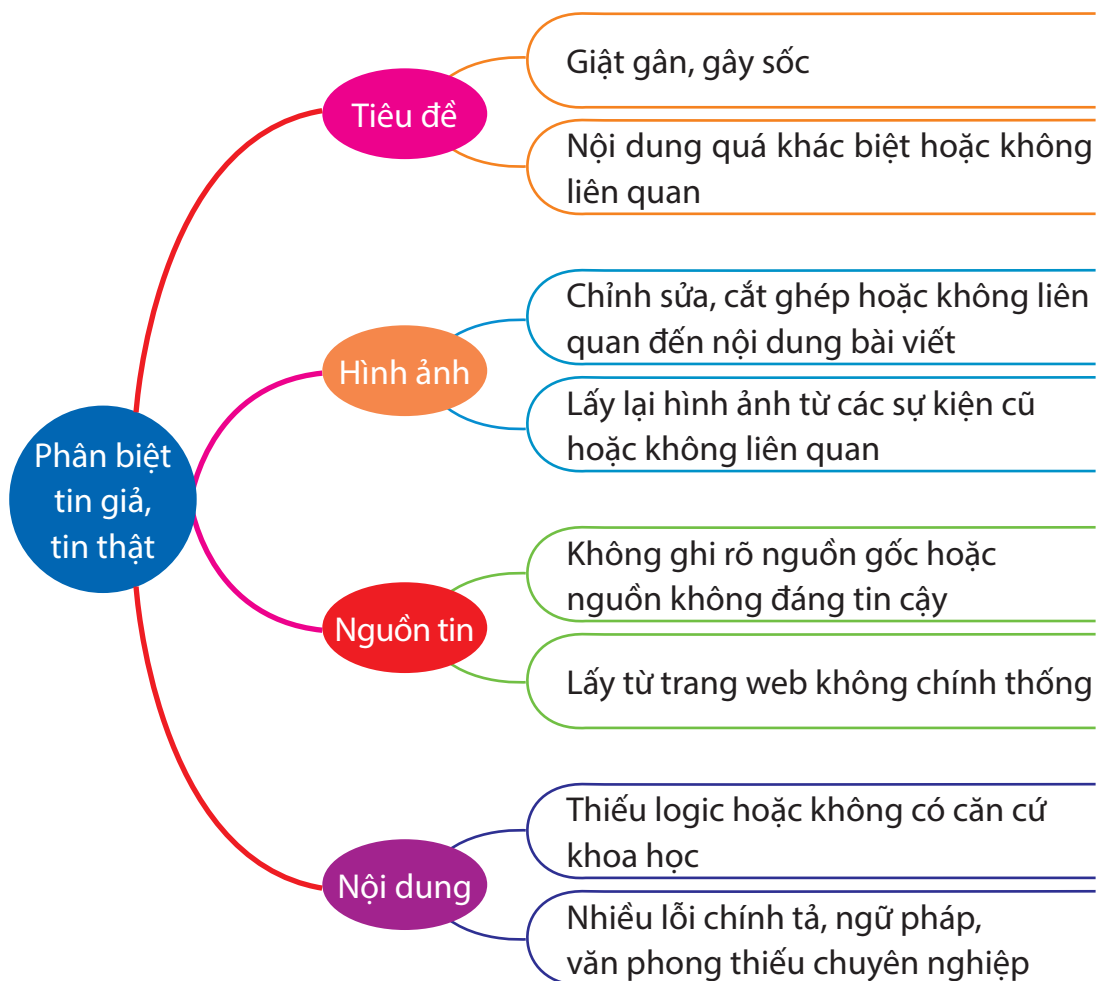
Em nghĩ gì về hành động của Minh? Điều gì có thể xảy ra nếu tin đó là tin giả?

KHÁM PHÁ

Cách phân biệt tin giả và tin thật

Đọc nội dung sau đây rồi thực hiện các hoạt động bên dưới.

1. 1.1. Đánh dấu ✓ vào ô trống em lựa chọn.

Tiêu đề tin	Tin thật	Tin giả
Một học sinh Tiểu học đạt điểm 10 trong kì thi đại học		
Bão số 4 đổ bộ vào miền Trung ngày 15/9		
Uống nước dừa chữa khỏi ung thư		
Giáo viên phát miễn phí sách tham khảo cho học sinh		

1.2. Em hãy giải thích tại sao em lựa chọn như trên.

2. Đọc các tin tức sau đây và cho biết đâu là tin giả, đâu là tin thật.

Việt Nam đạt mục tiêu xuất khẩu nông sản năm 2024 vượt kế hoạch 10%

Theo số liệu công bố mới nhất từ Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn, tổng kim ngạch xuất khẩu nông sản của Việt Nam trong năm 2024 đã đạt 55 tỉ USD, vượt 10% so với mục tiêu đề ra ban đầu là 50 tỉ USD. Các mặt hàng chủ lực như cà phê, gạo, thủy sản và rau quả tiếp tục ghi nhận mức tăng trưởng ấn tượng trên các thị trường quốc tế khó tính như EU, Mỹ và Nhật Bản.

Ông Nguyễn Văn An, Vụ trưởng Vụ Kế hoạch (Bộ Nông nghiệp và Phát triển Nông thôn), cho biết thành công này là nhờ vào sự nỗ lực không ngừng của bà con nông dân, các doanh nghiệp và sự hỗ trợ kịp thời từ chính sách của Nhà nước. "Chúng tôi đã tập trung vào việc nâng cao chất lượng sản phẩm, đa dạng hóa thị trường và ứng dụng công nghệ cao vào sản xuất, chế biến," ông An phát biểu tại buổi họp báo sáng nay tại Hà Nội.

Dự báo, với đà tăng trưởng này, ngành nông nghiệp Việt Nam sẽ tiếp tục đóng góp lớn vào GDP quốc gia và nâng cao vị thế trên bản đồ nông sản thế giới.

(Tác giả: Hoàng Minh. Nguồn: Báo Nông nghiệp Việt Nam. Ngày đăng: 23/07/2025)

Phát hiện thành phố cổ dưới lòng Hồ Gươm, tiềm ẩn kho báu khổng lồ!

Một tin chấn động vừa được lan truyền trên mạng xã hội khi một nhóm thợ lặn nghiệp dư tuyên bố đã phát hiện ra dấu tích của một thành phố cổ đại ngay dưới đáy Hồ Gươm (Hà Nội). Theo những hình ảnh mờ ảo được chia sẻ, có vẻ như đó là những công trình kiến trúc cổ xưa, thậm chí còn có tin đồn về những kho báu khổng lồ đang chờ được khai quật.

Nhiều người dân địa phương đang xôn xao bàn tán về phát hiện này, cho rằng đây có thể là minh chứng cho những truyền thuyết về lịch sử huyền bí của Hồ Gươm. Tuy nhiên, chưa có bất kỳ cơ quan chức năng hay nhà khoa học nào lên tiếng xác nhận thông tin này. Một số chuyên gia lịch sử và khảo cổ đã bày tỏ sự hoài nghi về tính xác thực của các hình ảnh và câu chuyện được lan truyền.

(Nguồn: Internet)

THỰC HÀNH

1. Em chọn một bài viết ngẫu nhiên từ mạng xã hội (hoặc nhờ thầy/ cô cung cấp). Xác định xem đó là tin giả hay tin thật dựa vào các tiêu chí sau:
 - Nguồn tin có đáng tin cậy không?
 - Nội dung có đảm bảo tính khoa học và có dẫn chứng cụ thể không?
 - Nội dung có trùng khớp với các nguồn uy tín khác hay không?

2. Làm việc theo cặp, mỗi bạn kiểm tra độ tin cậy của một bài viết khác nhau từ thầy/ cô. So sánh kết quả với nhau và thảo luận về các vấn đề:
 - Bài viết của ai đáng tin hơn?
 - Bạn học được gì từ hoạt động trên?
3. Cả lớp chia thành các nhóm, mỗi nhóm 3 – 4 bạn. Mỗi nhóm chọn một tin giả từng lan truyền (có thể nhờ thầy/ cô cung cấp) và thuyết trình trước lớp về các vấn đề sau:
 - Tin tức đó là gì?
 - Dấu hiệu nào từ tin tức không đáng tin cậy?
 - Bài học em rút ra từ hoạt động trên là gì?

VẬN DỤNG

Thiết kế một “Phiếu lọc thông tin an toàn” gồm ba câu hỏi gợi ý giúp các bạn lớp dưới (lớp 5) biết cách đánh giá tin thật và tin giả. Ví dụ:

- Tiêu đề của tin đó có tính giật gân hay không?
- Tin đó có nguồn tin cậy không?
- Tin đó có chứa hình ảnh cắt ghép, chỉnh sửa hay không?

Gợi ý: Em có thể viết tay hoặc dùng phần mềm [Canva](#), [PowerPoint](#),... thiết kế rồi in ra.

EM CẦN GHI NHỚ

Để nhận biết tin giả và tin thật cần xem xét nhiều yếu tố như: nguồn tin, tiêu đề, nội dung, hình ảnh, thời gian đăng tải,... Tin giả thường có tiêu đề giật gân, nguồn tin không rõ ràng hoặc từ các trang web không uy tín, nội dung không nhất quán, hình ảnh cắt ghép, chỉnh sửa và thời gian đăng tải có thể đã cũ.